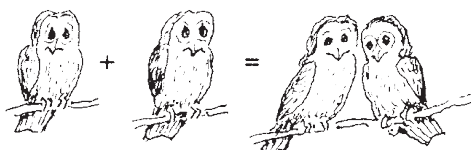

DERMANLARY NÄDIP ÖLÇEMELI WE BERMELI

VIII BAP

AŇLATMALAR:

= deňdir ýa-da edil şolar ýalydygyny aňladýar
+ we ýa-da goşmagy aňladýar

$$1 + 1 = 2$$

Bir goşmak bir deňdir iki

DROBLAR KÄWAGT ŞEÝLE ÝAZYLÝAR:

1 gerdejik = 1 bitin gerdejik =

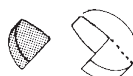
1/2 = gerdejigiň ýarysy =

1 1/2 = 1 bitin gerdejik we
bir gerdejigiň ýarysy

1/4 = çäryek ýa-da bir
gerdejigiň dörtten bir bölegi

1/8 = bir gerdejigiň sekizden bir bölegi
(ony sekiz deň bölege bölmeli we 1 bölegini almaly)

ÖLÇEMELER

Dermanlary adatyça gramlarda we milligramlarda ölçýärler.

1000 mg = 1g (1 müň milligram 1 grama deňdir)

1 mg = 0.001g (1 mg gramyň müňden bir bölegine deňdir)

Mysal üçin:

Ulular üçin aspiriniň bir
gerdejiginde

.3 g
0.3 g
0.300 g
300 mg

300 mg dürli
görnüşlerde
ýazylyşy

Çagalar üçin aspiriniň
bir gerdejiginde

.075 g
0.075 g
75.0 mg
75 mg

75 mg dürli
görnüşlerde
ýazylyşy

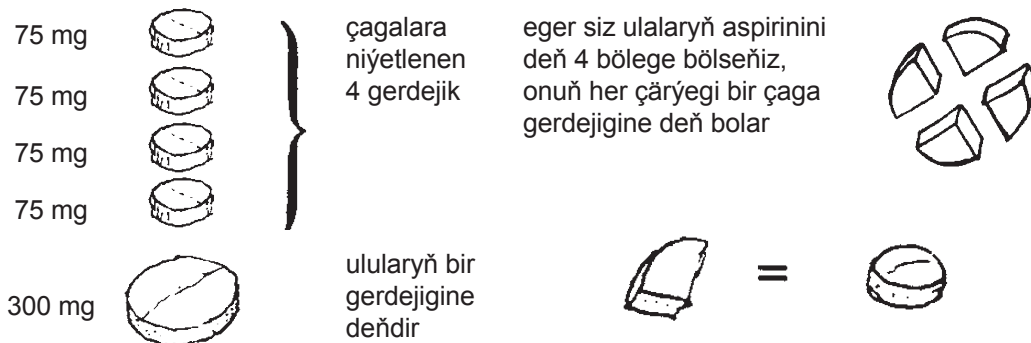
Bellik: Käbir ýurtlarda dermanlar granlarda ölçenilýär. 1 gran = 0,0648g, ýagny 1 gran = 65 mg Bu 5 g aspirinde takmynan 300 mg-ni bardygyny aňladýar.

Köplenç dermanda näçe gramyň ýa milligramyň bardygyny bilmek örän wajypdyr.

Mysal üçin, eger siz ululara niýetlenen aspirin gerdejiginiň kiçi bölejigini çaga bermekçi bolup, ony haýsy mukdarda bermelidigini bilmeýän bolsaňyz, dermanyň daşynda owunjak harplar bilen ýazylanlary okaň. Ol ýerde şeýle ýazylan: aspirin: asetilsalisil turşusy (asetilsalisil turşusy = aspirin)

3 g = 300 mg we 0,75 g = 75 mg. Şeýlelikde, siz ululara niýetlenen bir gerdejigiň çagalaryňkydan 4 esse agyrdygyny görýärsiňiz.

Eger siz ululara niýetlenen aspirini deň dört bölege bölseňiz, onuň 1 bölegini çaga berip bilersiňiz. Olar deň we ulularyň aspirini has arzandyr.

DUÝDURYŞ: köp dermanlar, aýratyn hem antibiotikler dürli ölçegde we agramda satylýar. Mysal üçin, tetrasiklin 250 mg, 100 mg, 50 mg agramda 3 dürli ölçegdäki kapsulalarda satylýar.

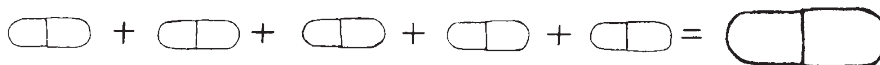

Örän seresap boluň we dermanlary maslahat berlen möçberde beriň. Dermanda näçe gramyň ýa milligramyň bardygyny bilmek örän wajypdyr.

Mysal üçin, eger siziň dermannamaňyzda:

250 mg-lik tetrasiklin gerdejigini günde 4 gezek içmeli bolsaňyz, siziň bolsa diňe 50 gramlyk gerdejigiňiz bar bolsa, onda siz 50 mg-lik gerdejikleriň başisini günde 4 gezek içmeli (günde 20 gerdejik bolýar).

$$50 \text{ mg.} + 50 \text{ mg.} + 50 \text{ mg.} + 50 \text{ mg.} + 50 \text{ mg.} = 250 \text{ mg.}$$

PENISILLINI ÖLÇEMEGIŇ BIRLIKLERI

Penisillin köplenç birliklerde ölçenilýär (BIR=birlik)

Penisilliniň köp görnüşleri (gerdejikleri, sanjymalary) 500 000BIR, 1 000 000BIR, mukdarlarynda satylýar. 500 000BIR = 500 mg; 1 000 000BIR = 1 g ýa-da 1000 mg.

DERMANLARYŇ SUWUK GÖRNÜŞLERI

Derman şireleri, suspenziýalar we beýleki suwuk dermanlar millilitrde ölçenilýär:

ml = millilitr 1 litr = 1000 ml

Suwuk dermanlary köplenç çay ýa nahar çemçe ölçeglerinde belleýärler.

1 çay çemçesi (ç.ç.) = 5 ml

1 nahar çemçesi (n.ç.) = 15 ml

3 çay çemçesi = 1 nahar çemçesi

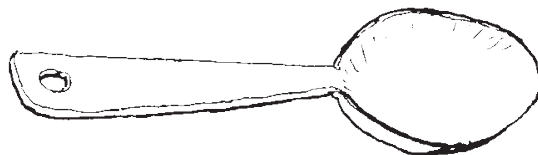
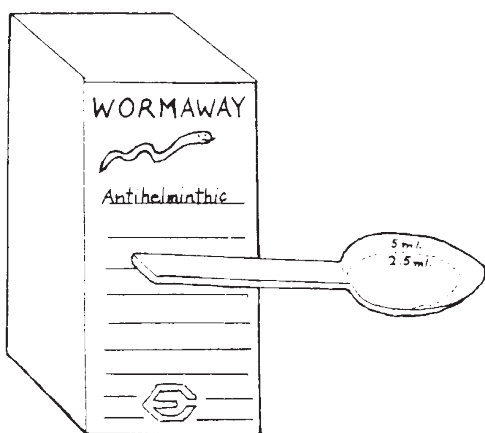
Dermanyň düşündirilişinde: “1 çay çemçesinden içiň” diýlip ýazylan bolsa, bu 5ml aňladýar.

Adamlaryň köpüsi “çay çemçesi” diýip 8 ml, 3 ml-e düşünyärler. Siz dermany bir çay çemçesi möçberinde içmeli bolsaňyz, munuň 5 ml-digini bilmeli. Şondan köp hem däl, az hem däl.

DERMAN ÜÇIN ULANYLYAN ÇAY ÇEMÇESINIŇ 5ml ÖLÇEÝÄNDIGINI NÄDIP BARLAMALY.

1. 5 ml ölçeg çemçesini satyn alyň.

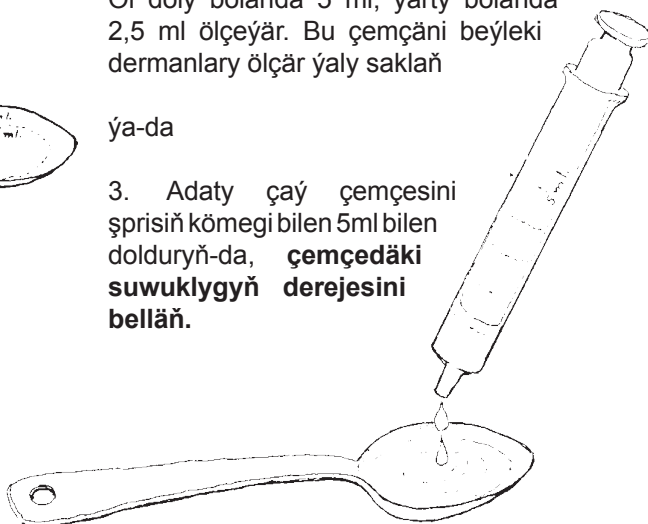
ýa-da

2. Plastik çemçesi bolan dermany satyn alyň. Ol doly bolanda 5 ml, ýarty bolanda 2,5 ml ölçeyär. Bu çemçäni beýleki dermanlary ölçär ýaly saklaň

ýa-da

3. Adaty çay çemçesini şprisiň kömegi bilen 5ml bilen dolduryň-da, **çemçedäki suwuklygyň derejesini belläň.**

ÝAŞ ÇAGALARA DERMANY NÄDIP BERMELI

Toz we kapsula görnüşinde çykarylýan dermanlaryň köpüsi çagalar üçin derman şirelerinde we suspenziyalarda (ýörite suwuk görnüşinde) öndürilýär. Eger siz harçlan puluňyzy hasaplap görseňiz, toz we gerdejik görnüşdäki dermanlardan derman şireleriniň has gymmat düşýändigine göz ýetirersiňiz. Siz aşakda beýan edilýän usulda özüňiz derman şiresini taýýarlap, puluňyzy tygşytlap bilersiňiz:

gerdejigi toz edip owradyň

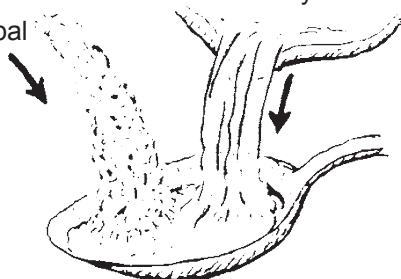

ýa-da tozly gerdejigi açyň

Şeker ýa-da bal

we tozy gaýnadyp,
sowadylan suw we
şeker (bal) bilen garyň.

Gaýnadylyp
sowadylan suw

Derman aýy (tetrasiklin,
primahin) bolanda, şekeri
ýa baly köpräk goşuň.

Toz ýa gerdejik görnüşdäki dermandan çaga üçin derman şiresini taýynlanyňyzda, **dermany gereginden artyk ulanmazlyk babatda örän seresaply boluň**. Şeýle-de bir ýaşamadyk çaga bal bermäň. Bu seýrek bolsa-da, ol käwagt çagalara erbet täsir edýär.

DUÝDURYŞ: çaga demikmez ýaly, oňa dermany arkan ýatyrka ýa kellesi yzyna gaýşarylyp duran ýagdaýynda bermäň. Onuň dik we kellesini galdyryp oturandygyna göz ýetiriň. Çaganyň tutgaýy tutanda, uklap ýatyrka ýa huşsuz ýagdaýynda, oňa derman bermäň.

DÜŞÜNDIRIŞ DIÑE ULULAR ÜÇIN BOLANDA, ÇAGALARA DERMANY NÄÇERÄK BERMELI?

Çaga näçe kiçi boldugyça, dermany şonça-da az bermeli. Oňa dermany gereginden artyk bermek howpludyr. Eger sizde çaga üçin bellenilen mukdar maglumatlary bar bolsa, şoňa jik-jikme eýeriň. Eger şolar ýaly maglumatlaryňyz ýok bolsa, çaga berilmeli mukdary onuň agramy we ýaşy boýunça kesgitleň. Çagalara ululara berilýän mukdaryň aşakdaky paýlaryny bermeli:

Ululara: 1 mukdar.

8 ýaşdan 13 ýaş
aralygyndaky
çagalara
1/2 mukdaryny

4 ýaşdan 7 ýaş
aralygyndaky
çagalara
1/4 mukdaryny

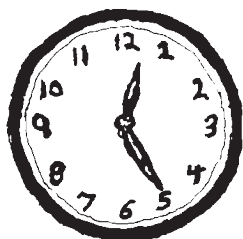
1 ýaşdan 3 ýaş
aralygyndaky
çagalara
1/8 mukdaryny

1 ýaşa çenli bolan
çagalara hem 1 ýaşly
çaga niýetlenilen
mukdary bermek
bolýar, yöne ilki lukman
bilen maslahatlaşyň

DERMANLARY NÄDIP KABUL ETMELI?

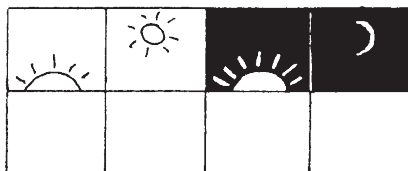

Dermanlary mümkin boldugyndan özüňize maslahat berlen wagty kabul etmeli. Käbir dermanlary günüň dowamynda bir gezek, käbirlerini ýgy-ýgydan kabul etmeli. Eger sagadyňyz bolmasa, bu gorkuly däl. Eger düşündirişde “her 8 sagatdan 1 gerdejik” diýlip aýdylýan bolsa, günüň dowamynda irden, günortan, aňşam bir gerdejikden 3 gezek kabul etmeli: Eger düşündirişde “her 6 sagatdan 1 gerdejik” diýlip aýdylýan bolsa, günüň dowamynda irden, günortan, öýlän, aňşam bir gerdejikden 4 gezek kabul etmeli. Eger düşündirişde “her 4 sagatdan 1 gerdejik” diýlip aýdylýan bolsa, günüň dowamynda wagty mümkin boldugyndan deň aralyga bölüp, 6 gezek kabul etmeli.

Eger siz kimdir birine derman berseňiz, ony nädip we näçe gezek kabul etmelidigini oňat düşündiriň. Ol adamyň siziň aýdanlaryňyza düşündirgine göz ýetiriň.

Sowatsyz adama dermany haçan atmaladygyny ýatlatmak üçin şular ýaly resmikagyz berip bilersiňiz.

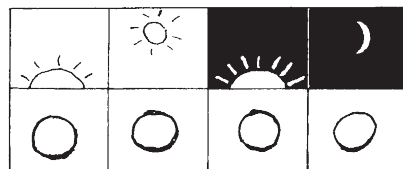
Resmikagyzyň aşaky böleginde içilmeli gerdejikleriň sanyny görkeziň we munuň näme aňladýandygyny oňa düşündiriň.

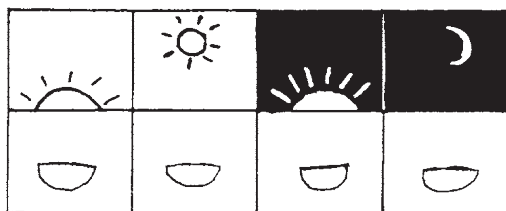
Mysal üçin:

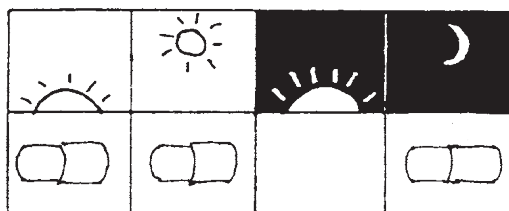
Bu günde 4 gezek 1 gerdejikden diýmegi aňladýar:
1 irden, 1 günortan, 1 öýlän, 1 aňşam

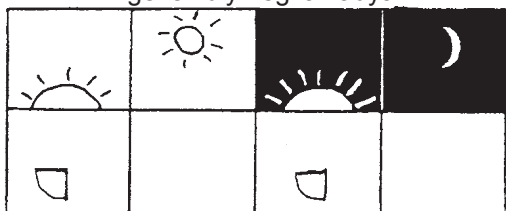
Bu ½ gerdejikden günde
4 gezek diýmegi aňladýar.

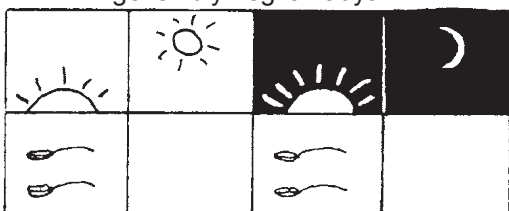
Bu 1 gerdejikden günde
3 gezek diýmegi aňladýar.

Bu ¼ gerdejikden günde
2 gezek diýmegi aňladýar.

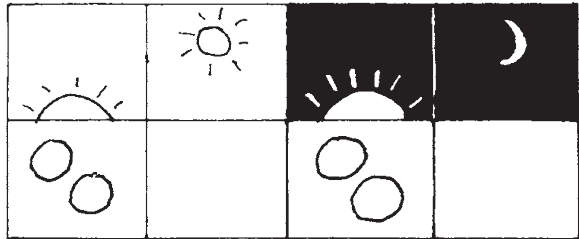
Bu 2 çay çemçesinden günde
2 gezek diýmegi aňladýar.

SIZ KIMDIR BIRINE DERMAN BERENIŇIZDE...

Aşakdaky maglumatlary hemişe resmikagyza ýazyň (hatda adam sowatsyz bolayanda hem)

- Syrkawyň ady;
- Dermanyň ady;
- Derman nämä garşy;
- Mukdary.

F.A.A.a. Baýmyradow Begmyrat

Derman: Piperazin 500 mg 6 gerdejik

Gurçuklara garşy

Mukdary: 2 gerdejikden günde 2 gezek

Bu maglumatlar mukdaryň görkezilen resmikagyza ýazyp bolýar.

Mukdar maglumaty belleniýän resmikagyzyň nusgasy kitabyň ahyryndadyr. Olary gyrkyp alyň-da, gerek wagty ulanyň. Olar gutaranda şolar ýaly resmikagyzy özüňiz hem taýynlap bilersiňiz.

Kimdir birine derman beren ýagdaýyňyzda şu resmikagyzyň göçürme nusgasyny alyp galyň. Mümkün bolsa, Syrkawyň kartoçkasyny dolduryň (sah. 44).

DERMANLARY AJÖZE ÝA DOK GARNA KABUL ETMEK

Käbir dermanlar ajöze, ýagny nahardan 1 sagat öň kabul edilende, has oňat täsir edýär.

Başgalary bolsa nahar wagty ýa nahardan soň kabul edilende, aşgazan bozulmalaryny ýa sary gaýnamasyny az derejede ýüze çykarýar.

Şu dermanlary nahardan 1 sagat öň kabul ediň:

- Penisillin
- Ampisillin
- Tetrasiklin

Tetrasiklini kabul etmezden 1 sagat öň we soň süýt içilmese gowy bolar

Şu dermanlary nahar wagty ýa nahar iýip bolan badyňyza kabul ediň:

- Aspirin we düzüminde aspirin bolan dermanlar
- Düzüminde demir bolan serişdeler
- Witaminler
- Eritromisin

Antasidler ýa ajöze, ýa nahardan 1-2 sagat soň, ýa ýatmazdan öň kabul edilse oňat täsir edýär.

Bellik: Dermanlary otyrkaňyz ýa-da dik durkaňyz kabul etmek has oňatdyr. Mundan başga-da, derman kabul edeniňizde 1 käse suw içmäge çalşyň. Eger siz sulfanilamidleri kabul edýän bolsaňyz, böwrekleriňize zyýan ýetirmezlik üçin, günde azyndan 8 stakan suw içiň.